

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W NIEMCZY**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024-2027.

Na podstawie art.7 ust. 1 pkt 5 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024r. poz. 1465 ze zm) oraz art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2024 poz.917) w związku z częścią VII załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. z 2021 r. poz. 642) - Rada Miejska w Niemczy uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024–2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Niemcza

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PROGRAM ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA GMINY NIEMCZA na lata 2024-2027

**„ Choroba psychiczna to unikanie
rzeczywistości, za wszelką cenę;**

**Zdrowie psychiczne to pogodzenie
się z rzeczywistością, bez względu na cenę”**

[Morgan Scott Peck]

Opracowała : Agnieszka Musiała

Spis Treści

I. Wprowadzenie.....	3
II. Założenia Programu.....	5
III. Diagnoza obszaru objętego Programem	6
IV. Zasoby w zakresie opieki i wsparcia społecznego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Gminy Niemcza.....	7
V. Priorytety zdrowia psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024-2027.....	9
VI. Harmonogram działań programu.....	11
VII. Finansowanie Programu.....	13
VIII. Sprawozdawczość.....	13
IX. Monitoring.....	14

I. Wprowadzenie

Gmina Niemcza widząc, że problem zaburzeń i chorób psychicznych stał się szczególnie istotny w ostatnim czasie opracowała program ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024-2027, w którym określa kierunki działań na terenie Gminy Niemcza w zakresie ograniczenia występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego lokalnej społeczności oraz poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi, jak również ich bliskiego otoczenia.

Zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa.

Zdrowie psychiczne jest strefą szczególnego zainteresowania działań z obszaru zdrowia publicznego ze względu na rozmiar i dynamikę kolejnych pojawiających się problemów na przestrzeni ostatnich lat. Izolacja społeczna spowodowana sytuacją epidemiologiczną na świecie oraz w Polsce (pandemia COVID-19) przyczyniła się do pogłębienia wielu zaburzeń psychicznych (m. in. występowania zaburzeń lękowych i wzrostu zachorowań na choroby psychiczne na skalę ogólnosiwiatową).

Wykluczenie społeczeństwa z życia kulturalnego i społecznego, zamknięte poradnie oraz słaby i ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej spowodowały również pogorszenie się stanu psychicznego społeczeństwa i niemożliwość rozpoznawania nowych osób potrzebujących pomocy. Dodatkowo trend szybkiego życia w ciągłym stresie, brak relacji międzyludzkich, i wszechobecna samotność pomimo dostępu do mediów stała się również przyczyną wielu zaburzeń psychicznych. Oprócz ww. czynników stan psychiczny ludzi jest zdeterminowany innymi wieloma składnikami, w tym biologicznymi (np. genetycznymi, płciowymi), indywidualnymi (np. doświadczeniami osobistymi), rodzinnymi i społecznymi (np. wsparcie społeczne) oraz ekonomicznymi i środowiskowymi (np. status społeczny i warunki życia), a dodatkowo funkcjonujące przekonanie, że opieka psychiatryczna i psychologiczna jest czymś złym i wstydliwym pogłębiła tylko ten problem oraz wpłynęła na efektywność leczenia i możliwości wsparcia osób z problemami psychicznymi.

Mając na uwadze globalny problem jakim jest ochrona zdrowia psychicznego zostało opracowanych szereg dokumentów strategicznych, m.in. przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) czy Unię Europejską, w których określono kwestie dotyczące zdrowia psychicznego, takie jak: promocja zdrowia psychicznego, zapobieganie depresji, walka ze stygmatyzacją osób chorych psychicznie oraz dobrostan dzieci, młodzieży i osób starszych. Wnioski przedstawione w tych dokumentach w sposób jednoznaczny wskazują jaki wielowymiarowy wpływ na życie społeczne i gospodarcze mają zaburzenia psychiczne.

Jednocześnie według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) zdrowie psychiczne to nie tylko brak choroby, lecz także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu. W myśl tej definicji, zdrowie psychiczne to obok braku zaburzeń psychicznych również stan, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, może radzić sobie ze stresem w życiu codziennym, może wydajnie i owocnie pracować oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty.

W Polsce działania zmierzające do poprawy zdrowia publicznego uregulowane są w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 z późn. zm.) obejmują one realizację zadań dotyczących ochrony zdrowia psychicznego, w szczególności:

- 1) promocję zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym,
- 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki

zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,

3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji. Dodatkowo Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. z 2021 r. poz. 642) określa zadania, które mają być realizowane przez organy władzy publicznej i ściśle współpracujące z nimi podmioty.

Cele operacyjne wraz z wyznaczonymi podmiotami odpowiedzialnymi za ich realizację to:

1) promocja zdrowia psychicznego poprzez:

a) realizację projektów i programów edukacyjnych, wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych opartych na podstawach naukowych, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej.

2) zapobieganie zachowaniom samobójczym poprzez:

a) rozwijanie odpowiedzialnej polityki informacyjnej na temat zachowań samobójczych oraz czynników ryzyka i czynników chroniących z nimi związanych, w tym monitorowanie mediów, stosowanie zaleceń specjalistów (np. suicydologów, specjalistów zdrowia publicznego) w opracowywaniu materiałów informacyjnych i innych przekazów o charakterze medialnym przez instytucje publiczne oraz media publiczne,

b) ograniczanie dostępu do metod dokonywania samobójstw w celu zmniejszenia liczby zachowań samobójczych we wszystkich grupach wiekowych, w tym wspieranie inicjatyw mających na celu poprawę bezpieczeństwa w różnych obiektach, np. mostach, wiaduktach, w obszarze infrastruktury kolejowej (m.in. stacje kolejowe, przejazdy, perony) i budynkach, a także podejmowanie racjonalnych działań w obszarze dostępności leków (OTC - produkty lecznicze wydawane bez przepisu lekarza), środków medycznych i innych toksycznych substancji chemicznych wykorzystywanych w celach samobójczych,

c) opracowanie, wdrażanie i ewaluacja programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej ukierunkowanych na zapobieganie zachowaniom samobójczym, dostosowanych do potrzeb różnych populacji,

d) zapewnienie dostępu do pomocy w kryzysie psychicznym przez dostęp do konsultacji za pośrednictwem narzędzi teleinformatycznych w tym: telefony wsparcia i zaufania, poradnie internetowe, infolinie i linie wsparcia), dostosowanej do potrzeb osób w różnym wieku,

e) rozwój kompetencji pracowników ochrony zdrowia, pracowników oświaty, pomocy społecznej, służb mundurowych, osób duchownych i innych grup zawodowych, w zakresie wczesnego wykrywania symptomów zachowań samobójczych oraz podejmowania interwencji wobec osób przejawiających zachowania samobójcze.

Ze względu na zwiększenie poziomu społecznych zagrożeń dla zdrowia psychicznego wynikających m.in. z pandemii COVID-19, zmiany trybu życia, rozluźnienia więzi społecznych, doświadczani wydarzeń powodujących traumę oraz w celu zapewnienia wzrostu znaczenia zdrowia psychicznego jest niezbędna kontynuacja strategii na rzecz rozwoju systemu ochrony zdrowia psychicznego wdrażanej w ramach Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na kolejne lata.

Dodatkowo biorąc pod uwagę wskazania ekspertów dotyczące wyzwania dla zdrowia publicznego, jakim jest ochrona zdrowia psychicznego, zachodzi ogromna potrzeba kontynuacji działań w tym zakresie.

Planowane przez Radę Ministrów wejście w życie nowego Rozporządzenia w sprawie Narodowego

Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030 ma na celu przede wszystkim zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi zintegrowanej, kompleksowej, wielostronnej wszechstronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, w szczególności zrozumienia, akceptacji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji. Projekt Programu w zakresie zapewniania osobom z zaburzeniami psychicznymi wszechstronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb zakłada:

- a) upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej,
- b) upowszechnienie nowego modelu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży opartego o trzy poziomy referencyjne,
- c) upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego,
- d) wprowadzenie aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi,
- e) skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy,
- f) udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom;
- g) w zakresie prowadzenia działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi:
- h) prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących przedstawiania wizerunku osób z zaburzeniami psychicznymi w mediach,
- i) prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących konieczności respektowania praw osób z zaburzeniami psychicznymi,
- j) w zakresie monitorowania i oceny skuteczności działań realizowanych w ramach Programu – gromadzenie i analizowanie sprawozdań zawierających informacje dotyczące realizacji zadań wynikających z Programu, przekazywanych przez podmioty wskazane w Programie.

II. Założenia Programu.

Problem zaburzeń i chorób psychicznych stał się szczególnie istotny w ostatnim okresie. Do wzrostu rozpowszechnienia problemów psychicznych przyczyniła się pandemia COVID-19 i konieczność czasowego wprowadzenia ograniczeń z nią związanych. Szacuje się, że statystycznie co czwarta osoba miała lub będzie mieć w przyszłości problemy ze zdrowiem psychicznym, dlatego tak istotne jest przeciwdziałanie niekorzystnej sytuacji epidemiologicznej, polegającej na wysokim obciążeniu populacji skutkami zdrowotnymi, społecznymi i ekonomicznymi wywołanymi przez choroby oraz zaburzenia psychiczne, wśród których wyróżnia się: zaburzenia afektywne, psychotyczne, niepsychotyczne, zaburzenia związane z używaniem alkoholu i substancji psychoaktywnych.

Zapewnienie dostępu do środowiskowych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej może przyczynić się do poprawy ogólnego stanu zdrowia populacji dotkniętej zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększyć skuteczność leczenia.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024-2027 (dalej: Program) jest dokumentem strategicznym określającym kierunki działań Gminy Niemcza w zakresie ograniczenia występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego lokalnej społeczności oraz poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi, jak również ich bliskiego otoczenia. Głównym celem Programu jest określenie działań, które umożliwią osobom z zaburzeniami psychicznymi

większy dostęp do wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb. Działania te pozwolą wpłynąć na skuteczniejszą ochronę praw osób z zaburzeniami psychicznymi oraz umożliwią im funkcjonowanie w rodzinie i środowisku lokalnym. Program zakłada realizację celów i kierunków działania w oparciu o diagnozę problemu, rozpoznanie zjawiska i jego lokalnych uwarunkowań, w drodze budowania i udoskonalenia współpracy pomiędzy instytucjami, jak również organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi w ochronę zdrowia psychicznego.

Program zakłada również szereg działań edukacyjno-promocyjnych kierowanych do wszystkich mieszkańców, których głównym celem będzie pogłębienie wiedzy o zdrowiu psychicznym oraz zapobieganie stygmatyzacji osób i rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi. Stygmatyzacja należy do podstawowych przeszkód jakie trzeba pokonać, jeśli ma się promować integrację społeczną, wzmacniać więzi społeczne oraz wpływać na poprawę zdrowia psychicznego.

Istniejące dane i prognozy na temat zdrowia psychicznego pokazują, że zaburzenia psychiczne są poważnym i narastającym problemem na całym świecie. Depresja oraz zaburzenia związane z nadużywaniem alkoholu są to dwa, zdaniem Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), najczęściej występujące zaburzenia psychiczne na świecie.

W ciągu dwóch lat trwania pandemii COVID-19 wielu ludzi doświadczyło i nadal doświadcza różnego rodzaju traumy, której specyfika zainspirowała specjalistów do wyodrębnienia osobnego zjawiska i określenia go mianem „zespołu stresu popandemicznego”, będącego odmianą zespołu stresu pourazowego. Pandemia spowodowała długotrwały stres, co oznacza, że eksplozja zaburzeń z nim związanych może być przesunięta w czasie i ujawnić się w najbliższej przyszłości.

Zapewnienie obywatelom dostępu do środowiskowych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej może przyczynić się do poprawy ogólnego stanu zdrowia populacji dotkniętej zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększyć skuteczność leczenia. Wdrażanie Programu może przyczynić się do poprawy stanu zdrowia populacji oraz poprawy poziomu i dostępu do świadczeń psychiatrycznych. Program powstał dzięki osobom, instytucjom oraz organizacjom pozarządowym, które biorą aktywny udział w kształtowaniu systemu zdrowia psychicznego na rzecz mieszkańców Gminy Niemcza. Funkcję koordynującą w zakresie realizacji Programu przypisano Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Niemczy.

III. Diagnoza obszaru objętego Programem.

1. Uwarunkowania demograficzne

Gmina Niemcza położona jest na Przedgórzu Sudeckim, w powiecie dzierżoniowskim. Jest gminą miejsko - wiejską. Zajmuje obszar 72,1 km, co stanowi około 0,35% powierzchni całego województwa dolnośląskiego. Gmina składa się z siedmiu sołectw, w skład których wchodzi 11 miejscowości(w tym miasto Niemcza). W Gminie Niemcza mieszka 5031 mieszkańców (stan na 31.12.2023rok.).

W populacji mieszkańców przeważają kobiety (2546), co w połączeniu z mniejszą śmiertelnością kobiet niż mężczyzn wpływa na wysokość współczynnika feminizacji.

W wieku przedprodukcyjnym jest 3619 mieszkańców a w wieku poprodukcyjnym jest 1412 osób. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Niemcza zmienia się poprzez systematyczny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem narastającym i coraz bardziej odczuwalnym. W latach 2002-2023 liczba mieszkańców zmalała o 17,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,9 lat i jest porównywalny do średniego

wieku mieszkańców województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Gmina Niemcza ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -62, odpowiada to przyrostowi naturalnemu 012,07 na 1000 mieszkańców gminy Niemcza. W 2021 roku 42,6% zgonów w gminie Niemcza spowodowanych było chorobami krążenia, przyczyną 18,1% zgonów w gminie Niemcza były nowotwory, a 5,2% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Niemcza przypada 17,72 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa dolnośląskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju. W 2022 roku zarejestrowano 44 zameldowań oraz 61 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Niemcza -17

2. Charakterystyka zdrowia psychicznego w ujęciu lokalnym

Do potencjalnych i realnych zagrożeń dla zdrowia psychicznego zaliczyć można, m.in.

- 1) bezrobocie,
- 2) nieuleczalne choroby,
- 3) emigrację zarobkową,
- 4) warunki pracy i życia w połączeniu z biedą,
- 5) zaburzenia więzi rodzinnych,
- 6) deficyt wsparcia społecznego,
- 7) starzenie się społeczeństwa i niż demograficzny,
- 8) przestępczość i korupcję,
- 9) katastrofy i klęski żywiołowe,
- 10) widmo wojen i konfliktów zbrojnych,
- 11) izolacja społeczna spowodowana pandemią COVID-19.

Jednym z istotnych zagrożeń dla zdrowia psychicznego jest bezrobocie, które najczęściej prowadzi do zaburzeń depresyjnych, nerwicowych oraz wzrostu liczby osób uzależnionych od alkoholu. Zaburzenia psychiczne stanowią ogromne obciążenie dla poszczególnych osób i rodzin, mogą zmniejszać szanse na zatrudnienie, wydajność pracy i wysokość zarobków.

IV. Zasoby w zakresie opieki i wsparcia społecznego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Gminy Niemcza.

Na terenie Gminy Niemcza funkcjonują następujące instytucje i placówki realizujące zadania w zakresie opieki i wsparcia społecznego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi:

1) Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemczy:

W zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemczy realizuje wiele zadań, m.in.:

1. Poradnictwo socjalno-bytowe oraz przeciwdziałanie przemocy domowej -działania pracowników socjalnych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi:

- 1) kwalifikowanie do uzyskania świadczeń z pomocy społecznej,
- 2) pomoc w uzyskaniu świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego polegająca na kompletowaniu i uzupełnianiu niezbędnej dokumentacji,

- 3) wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, w tym m.in. pomoc w wypełnianiu aktualizacji dotyczących wniosków o uzyskanie lokalu socjalnego,
- 4) prowadzenie rozmów w miarę potrzeb klienta i pomoc w docieraniu do poradnictwa specjalistycznego,
- 5) ułatwianie interakcji między jednostką a środowiskiem, pomaganie w nabywaniu umiejętności rozwiązywania problemów oraz radzenia sobie w różnych sytuacjach życia codziennego, m.in.: gospodarowanie środkami finansowymi, sporządzanie posiłków, dbanie o higienę osobistą, dbanie o wygląd mieszkania, dbanie o własny wizerunek, swobodne nawiązywanie kontaktów społecznych.

2. Podejmowanie działań interwencyjnych w celu umieszczenia osoby w szpitalu psychiatrycznym bez zgody.

3. Podejmowanie działań w celu uzyskania postanowienia Sądu o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym, w domu pomocy społecznej, w ZOL- pomoc w wykonaniu postanowienia.

4. Kierowanie do Domu Pomocy Społecznej

5. Pomoc rodzinom w radzeniu sobie z następstwami choroby w ramach pracy socjalnej.

6. Realizacja zadań wynikających z ustaw: o ochronie zdrowia psychicznego oraz pomocy społecznej.

7. Działania zapobiegające wykluczeniu osób z zaburzeniami psychicznymi.

2) Przychodnia Rodzinna PRO-FAMILIA:

Opieka zdrowotna realizowana jest w ramach podstawowej opieki w formie doraźnej, ambulatoryjnej finansowanej z Narodowego Funduszu Zdrowia.

3) Urząd Miasta i Gminy Niemcza we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- 1) Utworzenie punktu konsultacyjnego- poradnictwo psychologiczne,
- 2) Zbieranie informacji o potrzebach i uwarunkowaniach zdrowotnych mieszkańców,
- 3) Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznymi
- 4) Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 5) Oddziaływanie na środowiska zagrożone od alkoholu i środków odurzających oraz przemocy poprzez organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży
- 6) Współpraca z jednostkami gminnymi w zakresie wczesnego rozpoznawania zaburzeń.

4) Publiczne Placówki Oświatowe z terenu Gminy Niemcza:

1. Szkoła Podstawowa w Niemczy:

Oddziaływanie na uczniów poprzez organizację czasu wolnego.

Do szkoły uczęszczają dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. W placówce, dzieci z niepełnosprawnością intelektualną oprócz kształcenia ogólnego, mogą uczęszczać na:

- ✓ zajęcia z logopedą, psychologiem oraz pedagogiem;
- ✓ zajęcia korekcyjno – kompensacyjne i terapeutyczne;
- ✓ zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze.

2. Przedszkole „Zaczarowany Gród” w Niemczy:

Do Przedszkola Publicznego uczęszczają dzieci m.in. z niepełnosprawnością intelektualną. Dzieci uczęszczają na specjalistyczne zajęcia indywidualne wskazywane w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Są to zajęcia:

- ✓ logopedyczne;
- ✓ pedagogiczne;
- ✓ psychologiczne;
- ✓ terapia integracji sensorycznej;
- ✓ usprawnienia ruchowego;
- ✓ muzykoterapii oraz zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dzieci.

5) Instytucje Kultury w tym Niemczański Ośrodek Kultury:

Oddziaływanie na społeczeństwo poprzez organizację wolnego czasu (np. konkursy plastyczne).

V. Priorytety zdrowia psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024-2027.

Uwzględniając założenia Programu, a także zasoby psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz zasoby w zakresie opieki i wsparcia społecznego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi na obszarze objętym niniejszym Programem, jak również mając na celu ochronę zdrowia psychicznego oraz poprawę sytuacji osób cierpiących z powodu zaburzeń psychicznych Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemczy ustalił listę priorytetów w zakresie zdrowia psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024-2027 oraz realizatorów poszczególnych działań. Przy ustalaniu priorytetów zostały również wzięte pod uwagę zdiagnozowane problemy i potrzeby w zakresie zdrowia psychicznego. Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemczy uznał za priorytetowe działania w następujących obszarach:

1. Priorytet 1 - Zapobieganie najczęstszym problemom i zaburzeniom psychicznym wśród dzieci i młodzieży

Priorytet realizowany będzie przez organizację akcji informacyjno-edukacyjnych dotyczących problemów psychicznych. Wśród poruszanych problemów uwzględnione będą: zaburzenia afektywne, w szczególności depresje, zaburzenia nerwicowe (w tym lękowe, związane ze stresem), zaburzenia behawioralne (m.in. odżywiania), zaburzenia związane z używaniem lub uzależnieniem od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona problemowi zapobiegania samobójstwom, jak również zagrożeniom dla rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży wynikającym z kontaktu z materiałami zawierającymi treści pornograficzne, uprzedmiotawiające i seksualne. Adresatami akcji informacyjno-edukacyjnych będą zarówno dzieci i młodzież, jak również ich rodzice, a także nauczyciele i wychowawcy.

Nadrzędnym celem realizacji niniejszego priorytetu jest promocja zdrowia psychicznego w zakresie kształcenia zdrowych nawyków i stylów radzenia sobie, rozwijania umiejętności komunikowania się i funkcjonowania w społeczności (rodzinnej, szkolnej, rówieśniczej), nazywania swoich emocji i rozwiązywania problemów.

W odniesieniu do osób ze środowiska dzieci i młodzieży (m.in. rodziców, opiekunów, nauczycieli) za cel przyjęto rozpowszechnienie wiedzy na temat zaburzeń i problemów psychicznych występujących u dzieci i młodzieży, ich objawów, sposobów uzyskiwania pomocy specjalistów, a także wykształcenie umiejętności komunikowania się i radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Realizatorami ww. działań będą m.in.: placówki oświatowe, służba zdrowia .

2. Priorytet 2 Wczesna pomoc psychospołeczna jako element promocji zdrowia psychicznego
Istotnym elementem utrzymania zdrowia psychicznego jest udzielenie wczesnej pomocy specjalistycznej ludziom zagrożonym utratą zdrowia psychicznego, w szczególności tym, którzy znaleźli się w stanie kryzysu psychicznego. Sytuacja kryzysowa może zostać wywołana jednym lub kilkoma zdarzeniami występującymi w niewielkich odstępach czasu (wypadek komunikacyjny, śmierć bliskiej osoby, rozwód, problemy małżeńskie, rodzinne, choroba, uzależnienia, przemoc, itp.).

W ramach niniejszego priorytetu znajdują się działania informacyjne o dostępnych formach pomocy z zakresu poradnictwa psychospołecznego i interwencji kryzysowej (ośrodka interwencji kryzysowej, telefonów zaufania), funkcjonujących na terenie Gminy Niemcza oraz zakresu oferowanych przez nich świadczeń.

Realizatorami ww. zadań będą m.in.: instytucje i organizacje odpowiedzialne za funkcjonowanie poradnictwa psychospołecznego oraz interwencji kryzysowej.

3. Priorytet 3 - Promocja zdrowia psychicznego w miejscu pracy

Działania profilaktyczne, promocja zdrowia psychicznego oraz tworzenie środowisk sprzyjających zdrowiu psychicznemu to jedno z kluczowych zadań promocji zdrowia. Dzięki zadaniom promującym zdrowie psychiczne pracowników, ich obiektywna kondycja zdrowotna wzrasta, poprawia się samopoczucie, co z kolei ma istotny wpływ na sprawną i wydajną pracę. Niniejszy priorytet może być realizowany poprzez inicjowanie działań promujących zdrowie psychiczne w miejscu pracy (np. w wybranych grupach zawodowych, instytucjach). Na promocję zdrowia psychicznego pracowników powinny składać się takie elementy jak: trening umiejętności komunikowania się, radzenia sobie w sytuacjach stresujących, zidentyfikowanie stylu zarządzania, programy profilaktyki uzależnień). Podejmowane będą również działania na rzecz likwidacji barier w poszukiwaniu miejsca pracy przez osoby z zaburzeniami psychicznymi (specjalistyczna obsługa w urzędzie pracy, rozpowszechnianie informacji w korzyściach w zatrudnianiu takich osób, organizowanie spotkań przedstawicieli urzędu pracy w zakładach pracy dotyczących zatrudniania osób z zaburzeniami psychicznymi, tworzenie banku informacji o takich osobach poszukujących pracy).

Realizatorami powyższych działań będą instytucje zatrudniające pracowników, Powiatowy Urząd Pracy)

4. Priorytet 4 - Wszechstronna edukacja mieszkańców Miasta Niemczy w zakresie ochrony zdrowia psychicznego

W celu obniżenia poziomu uprzedzeń i lęku społeczeństwa przed osobami z zaburzeniami psychicznymi konieczne jest podjęcie różnorodnych działań o charakterze informacyjno-edukacyjnym. Większość stereotypów wynika z niewiedzy i strachu.

Podejmowane będą działania typowo informacyjne w różnych formach (pogadanki, spotkania z ekspertami, konferencje, ulotki, plakaty, audycje radiowe, informacje w portalach internetowych, broszury i informatory na temat dostępnych form opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi).

5. Priorytet 5 - Prowadzenie działań na rzecz grup społecznych, którym zagrażają zaburzenia psychiczne

Poszczególne grupy społeczne narażone są na zaburzenia psychiczne. Ludzie żyjący w biedzie, mniejszości etniczne, bezdomni, osoby niepełnosprawne, osoby z przewlekłymi chorobami somatycznymi, rodziny i opiekunowie osób z zaburzeniami psychicznymi, ludzie którzy przechodzą życiowe zmiany (utrata pracy, rozwód, śmierć kogoś bliskiego) - są szczególnie zagrożeni zaburzeniami psychicznymi, mają trudności z integracją społeczną, trudniej im znaleźć pracę i częściej korzystają z zasiłków z opieki społecznej.

Ponadto gwałtowny wzrost populacji ludzi starzejących się oznacza zmianę struktury demograficznej społeczeństwa, przynosząc ze sobą zwiększone ryzyko zaburzeń psychicznych. Utrata zdrowia, zdolności poznawczych, funkcjonalnych, wiek, samotność, brak wsparcia społecznego zwiększa ryzyko depresji również u osób starszych.

Podejmowane będą działania mające na celu przybliżenie ww. grupom społecznym sposobów uzyskania pomocy specjalistów, a także wykształcenie w nich umiejętności komunikowania się i radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Realizatorami zadania będą m.in.: instytucje i organizacje odpowiedzialne za funkcjonowanie poradnictwa psychospołecznego oraz interwencji kryzysowej, organizacje pozarządowe, Dolnośląski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, a także inne instytucje we współpracy z Miastem Niemcza.

6. Priorytet 6 - Zaangażowanie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej w kształcenie kadry medycznej.

Problemy związane ze zdrowiem psychicznym wśród osób zgłaszających się do placówek podstawowej opieki zdrowotnej często przejawiają się w postaci różnych objawów somatycznych. Duży procent populacji cierpiącej na choroby somatyczne często wykazuje zaburzenie nastroju. Skuteczna interwencja poprzez kształcenie pracowników podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej w zakresie instruktażu postępowania z osobami przejawiającymi zaburzenia psychiczne, może przyczynić się do zmniejszenia ich rozpowszechniania.

Realizatorami zadania będą m.in.: podmioty lecznicze.

Realizacja działań określonych w ww. priorytetach zdrowia psychicznego dla Gminy Niemcza na lata 2024-227 uzależniona jest od szerokiej współpracy na poziomie lokalnym wielu podmiotów, instytucji, organizacji pozarządowych oraz profesjonalistów reprezentujących służbę zdrowia, pomoc społeczną, edukację, itp.

VI. Harmonogram działań Programu.

Działanie	Zadania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym oraz poprawa jakości życia osób starszych.	1) Przeprowadzenie konkursów szkolnych nt. zdrowego stylu życia 2) Organizowanie kampanii na rzecz zdrowego stylu życia.	Placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemczy – świetlice środowiskowe, Klub Senior + ,Niemczański Ośrodek	- ile konkursów przeprowadzony, - ile kampanii zorganizowano, -ile osób uczestniczyło w prelekcjach

	3) Prelekcje nt. „Wpływ zdrowego żywienia i aktywności fizycznej na jakość życia osób starszych”	Kultury ,Zakłady opieki zdrowotnej	
2. Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego. Rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu	1) Organizowanie spotkań z rodzicami i uczniami w formie prelekcji nt. ochrony zdrowia psychicznego. 2) Wprowadzenie programów profilaktycznych dotyczących - uzależnień, przemocy, zdrowego odżywiania, anoreksji, depresji 3) Poradnictwo I pomoc w sytuacjach kryzysowych zagrażających zdrowiu psychicznemu.	Placówki oświatowe, Urząd Miasta i Gminy w Niemczy- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Niemczański Ośrodek kultury, Zakłady Opieki Zdrowotnej , Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemczy, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w rodzinie, świetlice środowiskowe, Klub Senior +	-liczba spotkań zorganizowanych, -liczba programów profilaktycznych,
3. Przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób z zaburzeniami	1) Organizowanie działań wspierających w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu m.in. wynikających z długotrwałego bezrobocia, bezdomności, ubóstwa. 2) Organizowanie form wsparcia w środowisku lokalnym poprzez realizację specjalistycznych usług opiekuńczych, prowadzenie mieszkania socjalnego w sytuacjach kryzysowych. 3) Prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych na wywołanie postaw zrozumienia i akceptacji dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz działań edukacyjnych	Urząd Miasta i Gminy Niemcza, Ośrodek Pomocy Społecznej , Powiatowy Urząd Pracy, Zakłady opieki zdrowotnej	- liczba podjętych działań -liczba kampanii zorganizowanych -liczba osób, które udało się zaktywizować

	w przedszkolach I szkołach oraz innych jednostkach przeciwdziałających dyskryminowaniu osób z zaburzeniami psychicznymi 4) Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.		
4. Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi	1) Rozwój pomocy sąsiedzkiej . 2) Organizowanie grup wsparcia dla osób starszych I samotnych 3) Organizowanie spotkań integracyjnych 4) Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym I społecznym. 5) Współpraca z Powiatowym centrum Pomocy Rodzinie w Dzierżoniowie, Powiatowym Urzędem Pracy w Dzierżoniowie w zakresie aktywizacji społecznej I zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi	Urząd Miasta i Gminy Niemcza, Ośrodek Pomocy Społecznej , Placówki oświatowe, zakłady opieki zdrowotnej	-liczba uczestników grup wsparcia I spotkań, - formy pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi. -rodzaje współpracy z instytucjami

VII. Finansowanie Programu.

Realizacja zadań określonych w Programie będzie finansowana z:

- 1) środków własnych poszczególnych realizatorów zadań,
- 2) środków pozyskanych z Unii Europejskiej.

VIII. Sprawozdawczość.

Gmina Niemcza jako podmiot współrealizujący Narodowy Program Zdrowia zobowiązane zostało do przedkładania niżej wymienionym podmiotom rocznych sprawozdań z realizacji zadań wynikających z ww. programów.

1. Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym informację o zrealizowanych lub podjętych w ubiegłym roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego należy przekazać do dnia 31 marca każdego roku do właściwego wojewody.

2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego.

IX. Monitoring.

Monitorowanie odbywać się będzie na podstawie osiągniętych wskaźników, w oparciu o informacje uzyskiwane od realizatorów poszczególnych działań.

UZASADNIENIE

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego , który został przyjęty przez Radę Ministrów Rozporządzeniem z dnia 8 lutego 2017r. (Dz.U. z 2017r, poz. 458) samorządy gmin obok samorządów województw isamorządów powiatu zostały zobowiązane do realizacji zadań wynikających z programów związanych m.in z upowszechnianiem wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowania zachowań i stylu życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi kompleksowej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnej do życia w środowisku społecznym. Samorządy zostały zobowiązane również do opracowania i przyjęcia lokalnych programów zdrowia psychicznego.

Realizacja programu ma przyczynić się do upowszechniania wiedzy na temat zdrowia psychicznego i zwiększenia dostępu osobom z problemami zdrowia psychicznego do różnych form pomocy i opieki w gminie Niemcza.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

Sporządziła Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemczy Agnieszka Musiała